

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Soy: 2924
Tarih: 03.07.2019

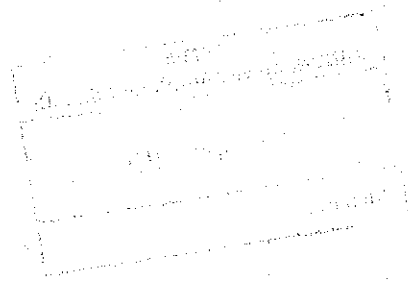
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

13/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda Değişiklik Yapılması Hakkında Teklifi gerekçesiyle birlikte ektedir. 03.07.2019

Gereğini arz ederim.

Meral DANIŞ BEŞTAŞ
HDP Siirt Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	
Esas Komisyon	Adalet
Tarih :	18 Temmuz 2019
Esas No: 2/2042	

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ
03 Temmuz 2019
Nümera:

TBMM GELEN EVRAK
03 Temmuz 2019
No: 497638
EBYS'ye AKTARILMIŞTIR

GENEL GEREKÇE

Adalet mekanizmasında, ceza muhakemesine getireceği faydadan ziyade savunma hakkını gasp eden "gizli tanıklık" kurumunun yarattığı olumsuzluklar ve yol açtığı aksamaların değerlendirilmesi gereklilik arz etmektedir. Zira, gizli tanığın hiçbir etki altında kalmadan ve vereceği ifadeden ötürü baskı, korku unsuru olmaksızın doğru ifade vermesi amacı doğrultusunda kurgulanarak can güvenliği endişesi taşıyan tanığın gizlenmesi değil korunması esas alınmalıydı. Nitekim maddi hakikate ulaşılmasında ve savunma hakkının korunmasındaki ortak denge ve yarar, ancak bu noktada sağlanabilirdi.

Ancak gelineen noktada mahkemelerin somut başkaca hiçbir delile başvurmaksızın sadece kim olduğu şaibeli gizli tanık beyanları ile hüküm tesis ettiklerine şahit olmaktayız. Çoğu kez polis yahut ajanlaştırılmış kişilerin gerçeğe aykırı beyanları "gizli tanık ifadesi" olarak karşımıza çıkmakta ve mahkûmiyet kararlarında tek delil olarak değerlendirilmektedir. Ceza yargılamalarında akıl hastası ve çocuklar dahil herkes maddi hakikate ulaşmayı sağlamak adına tanıklık edebilir. Fakat tanık, yorum yapmaz, sadece beş duyu organı ile hakim olduğu olayı anlatır. Bu anlatım sadece dava konusu ile sınırlıdır. Fakat "gizli tanığın" ifadesi iddia ve savunma makamlarının yokluğunda alındığından "gizli tanığın" beyanları ve olayları anlatış biçiminin bilinmesine hiçbir biçimde imkan yoktur.

Maddi gerçeğe ulaşmak için tanığın kimliği ile mahkeme salonunda ifade vermesinin engellenmesi yani tanığın sanık ve avukatından saklanması savunma hakkını ve dürüst yargılanma hakkını açıkça ihlal eder. Gizli tanıklıkta, sanık ve avukatının yokluğunda verilen ifade; sanığın aleyhine olup bu sebeple, görmediği, beyanlarını duymadığı ve belki hiç tanımadığı bir tanığın sanık ve avukatından gizlenmesinin ölçütü, bu tanığın bilgisi, görgüsü, sanıkla ilişkisi, husumetinin olup olmadığı, kişilik özellikleri ve durumu itibarıyla ne derece güvenilir olduğu incelenip araştırılmak suretiyle tespit edilmelidir. Ancak ne yazık ki son derece hassas bu mevzuu maddi gerçeğe ulaşma kaygısını dahi aşacak biçimde ve hakkaniyet ölçeğinden ziyade siyasi saikler doğrultusunda verilen gayrı hukuki kararlara hizmet etmektedir.

Yukarda da dile getirdiğimiz üzere, "gizli tanığın gizlenmesi" üzerine kurulu bir sistemde maddi hakikate ulaşmaktan ziyade, "arzu edilen maddi hakikate" ulaşma yolunun tercih edildiği davalardan birisi de, henüz gündemde olan ve 59 yıl hapis cezasına çarptırılan Baran Barış Korkmaz davasıdır. Nitekim bu tür yargılamalarda verilen hükümde gizli tanık ifadesinden ziyade başka delil durumunun gözetilmemesi, hatta gizli tanık anlatımları dışında başka bir delil dahi olmaması mahkeme kararlarının objektiflikten uzak oluşunun bir tür sağlaması niteliğindedir. Kolluğun bir ihbar üzerine bomba hazırlığı için getirildiği iddia edilen tüpü bulmuş, ardından da gizli tanığın söz konusu tüpü Baran Barış Korkmaz'ın getirdiği yönündeki ifadesi üzerine Baran Barış gözaltına alınmış, örgüt üyesi olmak suçu ile 2 buçuk yıl tutuklu kalmış ve mahkemece

ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çarptırılmıştır. Ancak gizli tanık, Baran Barış'ın eşkâlini dahi verememiştir. Yalnızca bu durum dahi gizli tanık ifadesinin delil değerli olmadığını göstermektedir. Bu usul ise son dönem yargılamalarının neredeyse hepsini kapsamaktadır.

Özcesi gizli tanıklık, kapalı bir yargılamadan mütevellit olup Anayasa'nın 36. Md. ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6. Md. ile güvence altına alınan adil yargılanma ilkesine aykırılık teşkil etmekte, savunma hakkına hâle getirip silahların eşitliği prensibini sanık aleyhine bozmaktadır. Yine mahkemeye tanığın anlattıklarını doğrulama/denetleme imkânı tanımadığından, ispat faaliyetinin psikolojik dinamikleri dikkate alındığında, aleniyeti kısmen ortadan kaldıran ve kapalı yargılama getiren bu düzenlemenin tarafların katılımına imkân vermeyecek şekilde mahkemeyi etkilemeye elverişli olduğundan maddi gerçeğe ulaşmaya hizmet ettiği açıkça kuşkuludur. Elbette en sıkıntılı hal ise yargılamanın üç unsurundan iddia ve savunma makamlarının tanık dinlenme aşamasında yer almamasıdır.

Bahsettiğimiz hususlardan ötürü bu madde hükmünün adil yargılanma ve silahların eşitliği çerçevesinde yeniden ele alınması ve önerilerimiz doğrultusunda bir değişiklik yapılmasında fayda vardır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Adalet mekanizmasında, ceza muhakemesine getireceği faydadan ziyade savunma hakkını gasp eden “gizli tanıklık” kurumunun yarattığı olumsuzluklar ve yol açtığı aksamaların değiştirilmesi gerekliliği kuşku götürmezdir. Zira, gizli tanıklık kurumunun hiçbir etki altında kalmadan ve vereceği ifadeden ötürü baskı, korku unsuru olmaksızın doğru ifade vermesi amacı doğrultusunda kurgulanarak can güvenliği endişesi taşıyan tanığın gizlenmesi değil korunması esas alınmalıdır. Nitekim maddi hakikate ulaşılmada ve savunma hakkının korunmasındaki ortak denge ve yarar, ancak bu şekilde mümkün kılınabilir.

Mevcut durumda, mahkemelerin somut başkaca hiçbir delile başvurmaksızın sadece kim olduğu şaibeli gizli tanık beyanları ile hüküm tesis ettiklerine şahit olmaktayız. Çoğu kez polis yahut ajanlaştırılmış kişilerin gerçeğe aykırı beyanları “gizli tanık ifadesi” olarak karşımıza çıkmakta ve mahkûmiyet kararlarında tek delil olarak değerlendirilmektedir. Ceza yargılamalarında akıl hastası ve çocuklar dahil herkes maddi hakikate ulaşmayı sağlamak adına tanıklık edebilir. Fakat tanık, yorum yapmaz, sadece beş duyu organı ile hakim olduğu olayı anlatır. Bu anlatım sadece dava konusu ile sınırlıdır. Fakat “gizli tanığın” ifadesi iddia ve savunma makamlarının yokluğunda alındığından “gizli tanığın” beyanları ve olayları anlatış biçiminin bilinmesine hiçbir biçimde imkan yoktur. Maddi gerçeğe ulaşmak için tanığın kimliği ile mahkeme salonunda ifade vermesinin engellenmesi yani tanığın sanık ve avukatından saklanması savunma hakkını ve dürüst yargılanma hakkını açıkça ihlal etmektedir. Gizli tanıklıkta, sanık ve avukatının yokluğunda verilen ifade; çoğu kez sanığın aleyhine olup bu sebeple, görmediği, beyanlarını duymadığı ve belki hiç tanımadığı bir tanığın sanık ve avukatından gizlenmesinin ölçütü, bu tanığın bilgisi, görgüsü, sanıkla ilişkisi, husumetinin olup olmadığı, kişilik özellikleri ve durumu itibarıyla ne derece güvenilir olduğu incelenip araştırılmak suretiyle tespit edilmelidir.

Ayrıca gizli tanıklık, kapalı bir yargılamada mevzubahis olduğundan Anayasa’nın 36. Md. ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6. Md. ile güvence altına alınan adil yargılanma ilkesine aykırılık teşkil etmekte, savunma hakkına hanel getirip silahların eşitliği prensibini sanık aleyhine bozmaktadır. Yine mahkemeye tanığın anlattıklarını doğrulama/denetleme imkânı tanımadığından, ispat faaliyetinin psikolojik dinamikleri dikkate alındığında, aleniyeti kısmen ortadan kaldıran ve kapalı yargılama getiren bu düzenlemenin tarafların katılımına imkân vermeyecek şekilde mahkemeyi etkilemeye elverişli olduğundan maddi gerçeğe ulaşmaya hizmet ettiği açıkça kuşkuludur. Elbette en sıkıntılı hal ise yargılamanın üç unsurundan iddia ve savunma makamlarının tanık dinlenme aşamasında yer almamasıdır. Bahsettiğimiz hususlardan ötürü bu madde hükmünün adil yargılanma ve silahların eşitliği çerçevesinde yeniden ele alınmasında fayda vardır.

MADDE 2-Yürürlük maddesidir.

MADDE 3-Yürütme maddesidir.

CEZA MUHAKEMESİ KANUNU'NDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1-17/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunun 58 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

- “MADDE 58 – (1) Tanığa, ilk önce adı, soyadı, yaşı, işi ve yerleşim yeri, işyerinin veya geçici olarak oturduğu yerin adresi, varsa telefon numaraları sorulur. Gerekirse tanıklığına ne dereceye kadar güvenilebileceği hakkında hâkimi aydınlatacak durumlara, özellikle şüpheli, sanık veya mağdur ile ilişkilerine dair sorular yöneltilir.*
- (2) Yargılamanın tarafları, iddia tanıklarına doğrudan soru sorma hakkına sahiptir.*
- (3) Tanık olarak dinlenecek kişilerin kimliklerinin ortaya çıkması kendileri veya yakınları açısından ağır, ciddi ve yakın bir tehlike oluşturacaksa; tanıklık görevlerini mahkemede icra edinceye dek geçecek sürede kimliklerinin saklı tutulması için gerekli önlemler alınır. Tanıklık görevinin icrasından sonra gerekli görülmesi halinde 5726 Sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine başvurulabilir.*
- (4) Kimliği saklı tutulan tanık, tanıklık ettiği olayları hangi sebep ve vesile ile öğrenmiş olduğunu açıklamakla yükümlüdür. Gizli tanık deliline, soruşturma aşamasında başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması durumunda başvurulur.*
- (5) Kendi kurum veya işleriyle ilgili olmadıkça kolluk kuvvetleri, hâkim ve savcılar gizli tanık olarak dinlenemez.*
- (6) Soruşturma aşamasında gizli tanık yalnızca cumhuriyet savcısı tarafından dinlenir.*
- (7) Kimliğinin saklı tutulması için, tanığa ait kişisel bilgiler, Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından muhafaza edilir.*
- (8) Gizli tanık, mahkeme huzurunda taraflarca sorgulanmadıkça bu delil hükme esas teşkil etmez. Başkaca somut delillerle desteklenmediği sürece tek başına gizli tanık ifadeleriyle ceza verilemez.*
- (9) Gizli tanığın beyanlarının gerçekliğini kuşkuya düşürecek somut olgu ve olayların gerçekleşmesi halinde gizli tanıklık uygulamasına son verilir.”*

MADDE 2-) Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3-) Bu kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.